

Parlament České republiky
POSLANECKÁ SNĚMOVNA
2022
9. volební období

40

USNESENÍ
výboru pro vědu, vzdělání, kulturu, mládež a tělovýchovu
ze 7. schůze ze dne 6. dubna 2022

ke Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů o Evropské strategii pro univerzity (5460/22, COM(2022) 16 final)

Výbor pro vědu, vzdělání, kulturu, mládež a tělovýchovu po vyslechnutí informace paní náměstkyně ministra školství Pavly Katzové, ředitele odboru Martina Fatury, zpravodajské zprávě přednesené posl. Stanislavem Fridrichem za omluveného zpravodaje posl. Karla Raise, a po rozpravě

- I. bere na vědomí** Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů o Evropské strategii pro univerzity (5460/22, COM(2022) 16 final);
- II. podporuje** rámcovou pozici vlády ČR;
- III. pověřuje** předsedu výboru posl. Iva Vondráka, aby o přijetí usnesení informoval předsedu výboru pro evropské záležitosti Ondřeje Benešíka.

v. z. Stanislav Fridrich, v. r.
Karel Rais, v. r.
zpravodaj

Stanislav Fridrich, v. r.
ověřovatel
výboru pro vědu, vzdělání,
kulturu, mládež a tělovýchovu

Ivo Vondrák, v. r.
předseda
výboru pro vědu, vzdělání,
kulturu, mládež a tělovýchovu

Stanovisko ke
Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu
výboru a Výboru regionů o Evropské strategii pro univerzity
COM(2022) 16 final, kód Rady 5460/22

- **Právní základ:**
Dokument informační povahy.
- **Datum zaslání Poslanecké sněmovně prostřednictvím VEZ:**
8. 2. 2022
- **Datum projednání ve VEZ:**
23. 2. 2022 (1. kolo)
- **Procedura:**
Není projednáváno legislativním postupem, jedná se o dokument nelegislativní povahy, který nepodléhá schválení v Radě a Evropském parlamentu. Procedura je ukončena jeho přijetím a předložením těmto institucím.
- **Předběžné stanovisko vlády (dle § 109a odst. 1 jednacího řádu PS):**
Datované dnem 28. února 2022, doručené do výboru pro evropské záležitosti dne 2. března 2022 prostřednictvím systému ISAP.
- **Hodnocení z hlediska principu subsidiarity:**
Hodnocení z hlediska principu subsidiarity se neuplatní, jedná se o dokument informační povahy.
- **Odůvodnění a předmět:**

Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů o Evropské strategii pro univerzity (dále jen „sdělení“) představuje jednu z nových iniciativ Komise zaměřených na vysokoškolské vzdělávání.¹ Cílem těchto iniciativ je podpořit využívání všech možností, které toto odvětví nabízí v oblasti rozvoje znalostí a dovedností, podpory inovací i řešení aktuálních společenských výzev. Strategie představuje **vizi evropské spolupráce v oblasti vysokoškolského vzdělávání do poloviny roku 2024** na základě dosavadních zkušeností získaných v rámci boloňského procesu a při provádění iniciativy „Evropské univerzity“.

Evropské odvětví vysokoškolského vzdělávání zahrnuje téměř 5 000 vzdělávacích institucí, na nichž se vzdělává a působí 17,5 milionu studentů, 1,35 milionu vyučujících a 1,17 milionu výzkumných pracovníků. Univerzity² kombinují vzdělávání, výzkum a inovace a zásadním způsobem přispívají k vytvoření Evropského prostoru vzdělávání a Evropského výzkumného prostoru. Současně jsou klíčovým prvkem Evropského prostoru vysokoškolského vzdělávání, který je vytvářen v rámci boloňského procesu, jehož cílem je zajistit větší soudržnost systémů vysokoškolského vzdělávání v celé Evropě (v současné době je do něj zapojeno 49 zemí).

¹ Druhou z těchto iniciativ je návrh doporučení Rady o budování mostů pro účinnou evropskou spolupráci v oblasti vysokoškolského vzdělávání (COM(2022) 17 final), který formuluje opatření zaměřená na usnadnění a prohloubení nadnárodní spolupráce vysokoškolských institucí.

² Komise pojmem „univerzita“ označuje souhrnně všechny druhy institucí působících v oblasti terciárního vzdělávání, včetně uměleckých vysokoškolských institucí a institucí vyššího odborného vzdělávání a přípravy.

Podle Komise je nezbytné, aby se univerzity přizpůsobily měnícím se okolnostem a plně využily svůj potenciál k řešení aktuálních výzev. Ty zahrnují měnící se potřeby v oblasti dovedností v důsledku ekologické a digitální transformace, (stále) omezenou inkluzivitu vysokoškolského vzdělávání, přetrvávající rozdíly v zastoupení mužů a žen v některých oborech a na některých pozicích, ohrožení základních akademických a demokratických hodnot (včetně akademických svobod a autonomie univerzit) a postupné snižování konkurenceschopnosti evropských univerzit v celosvětovém měřítku (včetně poklesu podílu univerzit s významným výzkumem a neschopnosti přilákat a udržet talentované studenty a akademické a výzkumné pracovníky).

Zásadní význam podpory a upevnění nadnárodní spolupráce mezi univerzitami zdůraznila Komise již ve [sdělení o vytvoření Evropského prostoru vzdělávání do roku 2025](#) a ve [sdělení o novém Evropském výzkumném prostoru pro výzkum a inovace](#). Navrhovaná opatření by měla přispět k dosažení cílů stanovených v politickém programu „Cesta k digitální dekádě“ předloženém v říjnu 2021. S ohledem na ekologickou transformaci pak doplňují [návrh doporučení o učení v zájmu environmentální udržitelnosti](#).

Komise zdůrazňuje, že úspěšné provedení navržených opatření bude vyžadovat úzkou spolupráci s členskými státy, univerzitami a dalšími zúčastněnými stranami i mezi nimi navzájem a že zásadní význam má rovněž sladění priorit a investic na různých úrovních. Současně připomíná, že veřejné financování univerzit je v řadě zemí nedostatečné, a to navzdory rostoucímu počtu studentů a novým investičním potřebám (vzniklým mj. v souvislosti s pandemií covidu-19 – např. v oblasti digitální infrastruktury). V současné době vynakládají členské státy na terciární vzdělávání v průměru 0,8 % svého HDP (v rozmezí od 0,3 % do 1,7 %) a průměrné výdaje vládních institucí na výzkum a vývoj ve vysokoškolských institucích činí v Evropě 0,48 % HDP.

- **Obsah a dopad:**

Cílem Evropské strategie pro univerzity je podporovat univerzity, aby se dokázaly přizpůsobit měnícím se podmínkám, aby prosperovaly a aby přispívaly k oživení a zvyšování odolnosti Evropy. **Do poloviny roku 2024** by mělo být prostřednictvím strategie dosaženo **čtyř společných klíčových cílů**:

- 1) posílení evropského rozměru ve vysokoškolském vzdělávání a výzkumu;
- 2) podpory univerzit jako majáků evropského způsobu života;
- 3) posílení postavení univerzit jako aktérů změn v rámci ekologické a digitální transformace a
- 4) posílení univerzit jako hybné síly úlohy a vedoucího postavení EU ve světě.

Dosažení prvního cíle, tedy **posílení evropského rozměru ve vysokoškolském vzdělávání**, EU podpoří prostřednictvím čtyř stěžejních iniciativ: iniciativy „Evropské univerzity“, právního statutu aliancí vysokoškolských institucí, společného evropského diplomu a iniciativy „Evropská studentská karta“. Komise:

- do poloviny roku 2024 podpoří vytvoření (celkem) 60 Evropských univerzit za účasti více než 500 univerzit;
- do poloviny roku 2024 vypracuje právní statut aliancí univerzit;
- do poloviny roku 2024 prozkoumá možnosti a nezbytné kroky pro společný evropský diplom;
- rozšíří iniciativu „Evropská studentská karta“ zavedením jedinečného evropského identifikátoru studenta, který bude k dispozici všem mobilním studentům v roce 2022 a všem studentům univerzit v Evropě do poloviny roku 2024.

Další opatření budou zahrnovat přezkum doporučení o další evropské spolupráci při zabezpečování kvality v oblasti vysokoškolského vzdělávání (2023), [návrh doporučení o budování mostů pro účinnou evropskou spolupráci v oblasti vysokoškolského vzdělávání](#) nebo předložení zprávy o provádění doporučení Rady o podpoře automatického vzájemného uznávání kvalifikací získaných v rámci vysokoškolského vzdělání (2022).

Klíčový význam pro dosažení tohoto cíle bude mít **zajištění odpovídajícího financování** vysokoškolského vzdělávání a výzkumu. Komise se zaměří především na usnadnění přístupu k unijnímu a vnitrostátnímu financování pro kvalitní projekty prostřednictvím zavedení osvědčení Komise a nástroje „pečeť excelence“ a vypracování investičního postupu s ohledem na dostupné zdroje. Členské státy by měly účinně kombinovat finanční podporu EU s vnitrostátním financováním, vypracovat odpovídající mechanismy financování univerzit a podpořit reformy vysokoškolského vzdělávání z Nástroje pro technickou podporu.

Druhý cíl, tj. **podpora univerzit jako majáků evropského způsobu života**, zahrnuje tři aspekty:

- zvýšení kvality a relevance dovedností s ohledem na očekávaný budoucí vývoj. Komise např. navrhne evropský rámec pro atraktivní a udržitelnou kariéru ve vysokoškolském vzdělávání (do roku 2023), podpoří rozvoj dovedností a podnikatelských kompetencí absolventů, podpoří uplatňování rámce finančních kompetencí vytvořeného ve spolupráci EU a OECD-INFE, podpoří stáže v zahraničí v rámci programu Erasmus+, vypracuje soubor nástrojů pro transformaci univerzit, bude podporovat iniciativu „Inovátoři ve školách“ a rozvoj inkubátorů při vysokoškolských institucích a bude pořádat každoroční evropský veletrh talentů (první ročník proběhne v Leidenu v roce 2022);
- podporu rozmanitosti, začleňování a genderové rovnosti. Komise např. vypracuje evropský rámec pro rozmanitost a začleňování a navrhne manifest univerzit řídících se přístupem STE(A)M³ a hlavní zásady pro začlenění znevýhodněných výzkumných pracovníků. Členské státy by měly přijmout konkrétní opatření pro rozmanitost a začleňování a režimy podpory přístupu k vysokoškolskému vzdělávání pro uprchlíky a žadatele o azyl;
- prosazování a ochranu evropských demokratických hodnot. Komise např. zavede a bude monitorovat novou Listinu programu Erasmus pro vysokoškolské vzdělávání a novou Erasmus Chartu studenta, v roce 2024 předloží návrh hlavních zásad ochrany základních akademických hodnot a podpoří provádění pokynů týkajících se zahraničního vměšování v oblasti výzkumu a inovací. Členské státy by pak měly posilovat a

³ STEAM (přírodní vědy, technologie, inženýrství (umění a humanitní vědy) a matematika) představuje víceoborový soubor přístupů ke vzdělávání, který odstraňuje tradiční bariéry mezi předměty a obory a propojuje vzdělávání v oborech STEM a IKT s uměleckými, humanitními a společenskými vědami.

respektovat autonomii univerzit a podporovat a chránit akademickou svobodu a integritu.

Třetí cíl, tj. **posílení postavení univerzit jako aktérů změn v rámci ekologické a digitální transformace**, zahrnuje opatření zaměřená na rozvoj dovedností a kompetencí a podporu inovací nezbytných pro ekologickou a digitální transformaci. K hlavním nástrojům podpory v této oblasti by měly patřit nový „zelený“ a „modrý“ program Erasmus+ a program Digitální Evropa. Komise dále podpoří platformu pro nadnárodní partnerství Higher Education Climate Frontrunners, „zelené vesnice“ jako způsob otevírání univerzitních kampusů komunitám, Akademii Evropské bateriové aliance (EBA) nebo spuštění a zavedení evropské platformy na podporu spolupráce mezi vysokoškolskými institucemi, která bude kompatibilní s evropským cloudem pro otevřenou vědu (EOSC).

Pro dosažení čtvrtého cíle, tj. **posílení univerzit jako hybné síly úlohy a vedoucího postavení EU ve světě**, bude zásadní spolupráce Komise s členskými státy na podpoře evropské nabídky vysokoškolského vzdělávání a mezinárodní spolupráce v oblasti vysokoškolského vzdělávání v rámci přístupu „tým Evropa“. Konkrétní opatření by měla být zaměřena na podporu mobility mezi Evropou a ostatními oblastmi světa, podporu magisterských programů v rámci společného magisterského studia Erasmus Mundus a podporu uznávání kvalifikací získaných ve třetích zemích.

V roce 2023 Komise zřídí **evropské středisko pro sledování odvětví vysokoškolského vzdělávání**, které bude sdružovat nejlepší existující datové nástroje a kapacity a prostřednictvím srovnávacího přehledu evropského odvětví vysokoškolského vzdělávání každoročně hodnotit pokrok při plnění klíčových priorit strategie.

- **Stanovisko vlády ČR:**

Vláda vítá, že základní myšlenkou strategie je posílení nadnárodní strategické spolupráce vysokých škol, zejména prostřednictvím rozvoje aliancí Evropských univerzit, a vítá rovněž důraz na synergie s výzkumem. Strategii považuje za poměrně ambiciózní, nicméně konstatuje, že národní priority ČR jsou s ní v souladu.

- **Předpokládaný harmonogram projednávání v orgánech EU:**

V rámci Rady se strategií zabývá Výbor pro vzdělávání (EDUC). Na zasedání Rady EU pro vzdělávání, mládež, kulturu a sport dne 5. dubna 2022 by měly být přijaty Závěry o evropské strategii za účelem konsolidace vysokoškolských institucí pro budoucnost Evropy.

V Evropském parlamentu byla strategie přidělena Výboru pro kulturu a vzdělání jako odpovědnému výboru. O stanovisko byly požádány Výbor pro práva žen a rovnost pohlaví, Výbor pro životní prostředí, veřejné zdraví a bezpečnost potravin, Výbor pro průmysl, výzkum a energetiku, Výbor pro regionální rozvoj, Výbor pro občanské svobody, spravedlnost a vnitřní věci a Výbor pro zaměstnanost a sociální věci. Projednávání se nachází v přípravné fázi a jeho průběh je možné sledovat na: [https://oeil.secure.europarl.europa.eu/oeil/popups/ficheprocedure.do?reference=COM\(2022\)0016&l=en](https://oeil.secure.europarl.europa.eu/oeil/popups/ficheprocedure.do?reference=COM(2022)0016&l=en)